

Полонська Тамара,
*к. пед. н., ст. наук. співробітник відділу навчання іноземних мов
Інституту педагогіки НАПН України*

СТВОРЕННЯ ІНШОМОВНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Державний стандарт початкової освіти основним завданням початкової школи визначив оволодіння учнями ключовими компетентностями, потрібними для їхньої успішної самореалізації в суспільстві [1]. Нова українська школа (НУШ), модернізація якої розпочалася з початкової ланки у 2018 році, потребує не лише оновлення змісту освіти, підготовки нових підручників, добору ефективних методів навчання, а й сучасного освітнього середовища. Сучасне освітнє середовище, яке є одним із дев'яти ключових компонентів формули НУШ, має забезпечити необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу. Таке середовище має бути творчим, комфортним і безпечним, спрямованим на вільний розвиток дитини та мотивацію її до навчання. Зміні підлягають як фізичне просторово-предметне оточення, так і програми та засоби навчання [2].

Як засвідчив аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників (І. Д. Бех, Б. С. Гершунський, В. В. Давидов, В. В. Краєвський, Н. В. Кузьміна, В. В. Рибалка, В. О. Семиченко, С. О. Сисоєва, В. О. Сластьонін, А. М. Цимбалару, І. С. Якиманська та ін.), більшість із них під терміном «освітнє середовище» розуміють сукупність освітніх, соціальних, культурних та інших умов, у яких здійснюється навчальна діяльність учня, та які безпосередньо чи опосередковано впливають на формування його особистості. У Положенні про освітній округ і опорний заклад освіти освітнє середовище визначено як сукупність умов, способів і засобів для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти [3].

У педагогічній літературі термін «освітнє середовище» часто ототожнюють із терміном «освітній простір», або використовують їх як синоніми. Ми поділяємо точку зору тих учених (О. Б. Будник, О. О. Сергієнко, О. Є. Смолінська, С. В. Смолюк та ін.), які вважають освітнє середовище складником освітнього простору. Доводом цього є трактування поняття освітнього простору в зазначеній вище постанові Кабінету Міністрів України: «новий освітній простір –

сукупність умов, засобів і технологій, що утворюють безпечно освітнє середовище із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних засобів та технологій у процесі здобуття освіти, у тому числі новітніх технологій енергоефективності, дизайну, архітектури будівель, споруд і території закладів освіти» [3].

У молодшому шкільному віці навколишнє освітнє середовище повинно бути особливо сприятливим у психічному, фізичному й емоційному плані, щоб мотивувати дитину до вивчення нової мови та викликати в неї інтерес і повагу до іншої культури. Саме тому практичною метою навчання іноземної мови в початковій школі є формування мовної особистості учня молодшого шкільного віку, здатної до міжкультурного спілкування на елементарному рівні.

Оскільки навчання іноземної мови здійснюється у штучних (спеціально створених) умовах поза межами середовища функціонування мови, що вивчається, створення іншомовного освітнього середовища має вирішальне значення для досягнення цілей, визначених навчальною програмою, і безпосередньо впливає на результативність навчання. Іншомовне освітнє середовище (ІОС) є складним утворенням, що ґрунтується на взаємодії двох суб'єктів навчального процесу – *учнів і вчителя*. ІОС включає педагогічні умови, ситуації, систему стосунків між педагогом і школярами, об'єднаними спільністю навчального процесу та його спрямованістю на виконання цілей і завдань навчання. Тобто, ІОС – це все те, що оточує учня й учителя як суб'єктів процесу навчання і що спеціально залучається до цього оточення.

ІОС ми розглядаємо як комфортні та безпечні умови для самореалізації учасників освітнього процесу під час спілкування, обміну навчальною та іншою інформацією, оволодіння іноземною мовою та практичного її використання у життєвих ситуаціях, побудови діалогу та співпраці на засадах партнерства. ІОС дозволяє *учням* активно оволодівати спілкуванням у різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до тематичних і мовних матеріалів, окреслених чинною навчальною програмою; проявляти та розвивати свої таланти та здібності; ухвалювати самостійні рішення, усвідомлюючи при цьому їх наслідки; засобами іноземної мови пізнавати культуру країни, мова якої вивчається, а також знайомити своїх зарубіжних однолітків із культурою своєї країни. Водночас ІОС надає можливість *учителеві* успішно реалізовувати заплановані завдання, якщо він володіє сукупністю професійних знань, умінь і навичок, необхідних

для діяльності в початковій школі; умотивований до роботи в інноваційному режимі; здатний до постійного особистісного та фахового розвитку.

Метою створення ІОС нового типу є підвищення якості навчання іноземної мови та залучення учнів до діалогу культур через реалізацію особистісно орієнтовного, компетентнісного, діяльнісного, культурологічного підходів і застосування нових педагогічних та інформаційних технологій, нових мультимедійних засобів навчання, віртуальних середовищ і платформ у навчальному процесі.

Засобами створення ІОС у початковій школі можуть також стати

інтерактивні технології навчання. Основними формами інтерактивної роботи на уроках іноземної мови є навчальна взаємодія учнів у парах і мікрогрупах. До інтерактивних технологій навчання можна віднести: «Ажурну пилку», «Акваріум», «Прес», «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Мозковий штурм», «Мозаїка», «Сінквейн», «Карта пам'яті», «Дерево рішень», «Сторітелінг», «Коло ідей» тощо.

Отже, нинішня школа потребує нової якості іншомовного освітнього середовища, у якому суб'єкти є максимально активними і залученими до процесу комунікації, наближеному до умов реального міжкультурного спілкування. Але варто пам'ятати, що зміна освітнього середовища – це передусім зміна ставлення до дитини: повага до неї як до особистості та прагнення знайти оптимальні способи її ефективного навчання та підготовки до дорослого життя.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт початкової освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87 (зі змінами в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF> (дата звернення: 03.09.2019).
2. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи: МОН України. Київ, 2016. 40 с.
3. Положення про освітній округ і опорний заклад освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.06.2019 р. № 532. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/532-2019-%D0%BF/ed2019_0619#n18 (дата звернення: 05.09.2019).